

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของนักเรียนพยาบาล

จากวิวัฒนาการทางการพยาบาล ที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ หน้าที่ของพยาบาล คือการช่วยเหลือผู้อ่อนแอ เจ็บป่วย ให้การช่วยเหลือทั่วไปเกี่ยวกับการอาบน้ำ ทำความสะอาด แผล ทำเตียง เคลื่อนย้ายผู้ป่วย และนวดตัว เป็นต้น¹ การพยาบาลได้ปรับปรุงให้มีขอบ-
เขตหน้าที่รับผิดชอบสูงขึ้นก้าวหน้าขึ้นตามการพัฒนาทางการแพทย์ จนกระทั่งมีโรงเรียนพยาบาลที่ทันสมัยเกิดขึ้นอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ความต้องการทางการพยาบาลของสังคมได้มีเพิ่ม
ขึ้นอย่างมาก จนก่อให้เกิดการขาดแคลนบุคลากรพยาบาล จนกระทั่งต้องมีการฝึกบุคคลขึ้น
มาเป็นผู้ช่วยพยาบาล เพื่อช่วยเหลือพยาบาลในการให้การพยาบาลอย่างง่าย ๆ²

พัฒนาการของผู้ช่วยพยาบาล ได้ดำเนินไปอย่างช้า ๆ จนกระทั่งหลังสงครามโลก
ครั้งที่ 2 ผู้ช่วยพยาบาลได้เข้ามามีบทบาทอย่างดوارในทีมสุขภาพเมื่อสังคมต้องการ บุคคล
ที่ได้รับการอบรมมาแล้วอย่างที่สามารถจะให้การพยาบาล (Bedside Nursing) แก่ผู้ป่วย
ได้อย่างปลอดภัย จึงมีการตั้งโรงเรียนผู้ช่วยพยาบาลที่ได้มาตรฐานขึ้น ในสหรัฐอเมริกา
หลักสูตรการศึกษาของผู้ช่วยพยาบาลจะใช้เวลา 1 ปี แต่ในประเทศแคนาดา หลักสูตรการ-

¹ Betty Glore Becker and Doroles T. Fendler, Vocational and Personal Adjustment in Practical Nursing, 3d. ed., (Saint Louis : The C.V. Mosby Co., 1978), pp. 53 - 55.

² Kathleen K. Guinee', The Professional Nurse, (London : The Macmillan Co., 1970), p. 103.

ศึกษาผู้ช่วยพยาบาลจะใช้ระยะเวลา 10 -12 เดือน¹ การพัฒนาของโรงเรียนผู้ช่วยพยาบาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี ค.ศ. 1957 ได้มีการจัดตั้งสมาคมผู้ช่วยพยาบาลขึ้น โดยการควบคุมของสภาพยาบาลแห่งชาติ ทั้งนี้เพื่อจะได้มีการปรับปรุงและคงไว้ซึ่งโรงเรียนผู้ช่วยพยาบาลที่มีคุณภาพสูง ในปี ค.ศ. 1961 สมาคมผู้ช่วยพยาบาลก็ได้กลายมาเป็นแผนกหนึ่งของหน่วยงานการศึกษาพยาบาล และในปี ค.ศ. 1962 ได้มีการก่อตั้งกองทุนการวิจัยทางการศึกษาของผู้ช่วยพยาบาล จัดตั้งโครงการศึกษาต่อเนื่อง และตั้งกองทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนผู้ช่วยพยาบาลขึ้น ทำให้หลักสูตรการศึกษาของผู้ช่วยพยาบาลได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาพยาบาล²

ในระยะแรกที่เริ่มก่อตั้งหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล บทบาทและหน้าที่ของผู้ช่วยพยาบาลคือการให้การพยาบาลอย่างง่ายแก่ผู้ป่วย ภายใต้การนิเทศของพยาบาลแพทย์หรือทันตแพทย์ เมื่อด้านะภาพของผู้ช่วยพยาบาลจะไม่มีเปลี่ยนแปลง แต่หน้าที่ของผู้ช่วยพยาบาลได้ขยายกว้างออกไปรวมถึงหน้าที่หลาย ๆ อย่างที่เคยเป็นหน้าที่ของพยาบาลด้วย³ ความสำคัญของผู้ช่วยพยาบาลที่มีต่อทีมสุขภาพที่กำลังได้รับความสนใจมากขึ้น

ในโรงพยาบาลทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา มีผู้ช่วยพยาบาลเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งขององค์การ จากการที่มีผู้ป่วยจำนวนเพิ่มมากขึ้น ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มีมากขึ้น รวมทั้งเทคนิคและความซับซ้อนทางการพยาบาลมีมากขึ้น ความต้องการพยาบาลของสังคมมี

¹ Virian M. Culver and Kathryn Osmond Brownell, The Practical Nurse, 6 th. ed. (Philadelphia : W.B. Saunders Co., 1966), p. 11.

² Op. Cit., p. 64.

³ Elizabeth Smith and Barbara Hucker, Concept in Leadership for the Licensed Practical Nurse, (Saint Louis : The C.V. Mosby Co., 1973), p. 3.

มากขึ้น ทำให้พยาบาลวิชาชีพไม่สามารถจะปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่ตามความต้องการของผู้ป่วย ได้โดยปราศจาก ผู้ช่วย เหลือ ทำให้ผู้ช่วยพยาบาลต้องมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้พยาบาลตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และจากกรณีที่การศึกษาหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล ได้มีการรับรองและปรับปรุงหลักสูตรให้โดยมาตรฐาน ทำให้ผู้ช่วยพยาบาลสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบสูงขึ้นได้ เช่น การเป็นหัวหน้าทีมการพยาบาลหรือหัวหน้าเวร (Charge-Nurse) ได้¹ จากความรับผิดชอบที่เพิ่มมากขึ้น ในปี ค.ศ. 1969 สภากรรมการศึกษาผู้ช่วยพยาบาลแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการวิเคราะห์และจัดทำหน้าที่รับผิดชอบของผู้ช่วยพยาบาลไว้ดังนี้²

1. มีส่วนร่วมในการวางแผน การนำแผนงานไปปฏิบัติและการประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล ตลอดจนการสอนผู้ป่วยเพื่อเป็นการทำนุบำรุงสุขภาพและการป้องกันโรคอีกด้วย
2. สังเกตและรายงาน เมื่อผู้ป่วยมีอาการแสดงอย่างชัดเจน มีปฏิกิริยาและมีอาการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ตลอดจนสามารถจับบันทึกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
3. ปฏิบัติและ / หรือช่วยหน้าที่ของพยาบาล เช่น
 - 3.1 การให้ยาตามคำสั่งแพทย์
 - 3.2 การช่วยแพทย์ในการตรวจรักษาและวินิจฉัยโรค
 - 3.3 การปฏิบัติการพยาบาลที่ต้องอาศัยเทคนิค
4. ช่วยในการฟื้นฟูสุขภาพของผู้ป่วยและครอบครัวให้เป็นไปตามแผนการพยาบาลในตำแหน่ง ๆ คือ
 - 4.1 เกี่ยวกับความต้องการด้านอารมณ์
 - 4.2 สอนให้ผู้ป่วยรู้จักช่วยตนเองอย่างเหมาะสม

¹ Betty Glone Becker and Doroles T. Fendler, p. 64.

² Elizabeth Smith and Barbara Hecker, pp. 3 - 4.

4.3 สนับสนุนให้ผู้ป่วยและครอบครัวรู้จักใช้แหล่งทรัพยากร เพื่อชุมชน
(เช่น สถานื่อนามัยต่าง ๆ)

5. ช่วยในการให้บริการพยาบาลในหน่วยงานพิเศษ
6. มีส่วนร่วมในโครงการศึกษาขณะประจำการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ของตนเอง
เพื่อให้งานบริการพยาบาลที่มีคุณภาพสูง
7. เตรียมที่จะรับหน้าที่เป็นหัวหน้าเวรภายใต้การชี้แนะหรือการนิเทศของพยาบาล

ดังที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า การศึกษาของพยาบาลและ ผู้ช่วยพยาบาลมีแนวทางที่เหมือนกัน ด้วยวัตถุประสงค์เดียวกันคือมุ่งให้บริการพยาบาลที่ดีต่อผู้ป่วย ความแตกต่างของพยาบาลและ ผู้ช่วยพยาบาลอยู่ที่ขอบเขตของการศึกษาและของหน้าที่การปฏิบัติงาน ดังที่เวอร์จิเนีย เฮ็นเดอร์สัน (Virginia Henderson) ได้กล่าวไว้คือ การปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ หมายถึงการปฏิบัติใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตการให้การดูแลและให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยและญาติหรือบุคคลอื่น เป็นการดำรงไว้ซึ่งสุขภาพที่ดี หรือการป้องกันโรคให้เกิดขึ้น การสอนและนิเทศบุคคลอื่น ๆ การให้ยาและการให้การรักษารักษาตามแนวการรักษาของแพทย์หรือทันตแพทย์ ซึ่งจะต้องมีการตัดสินใจที่ดี มีทักษะ มีพื้นฐานความรู้ซึ่งประยุกต์จากหลักทางชีวภาพ กายภาพและวิทยาศาสตร์ ส่วนการปฏิบัติงานของ ผู้ช่วยพยาบาล หมายถึงการปฏิบัติใด ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลผู้ป่วย ญาติหรือบุคคลอื่นภายใต้การชี้แนะจากพยาบาลวิชาชีพ แพทย์ หรือทันตแพทย์ เป็นงานที่ไม่จำเป็นต้องมีความชำนาญเฉพาะหรือต้องการการตัดสินใจ และความรู้มากเท่ากับพยาบาลวิชาชีพ¹

การศึกษาระดับพยาบาลเป็นการศึกษาวิชาชีพ ซึ่งการศึกษาระดับวิชาชีพทุกแขนงถือว่า การศึกษาระดับปฏิบัติเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติงานมีความสามารถ มีความเข้าใจในงาน และเกิดทักษะในวิชาชีพอย่างแท้จริง และสามารถนำ

¹ Virginia Henderson, The Nature of Nursing, 2d. ed (New York: The Macmillan Co., 1967), p. 3.

ประสบการณ์ที่ได้รับไปใ้ภายหลังที่สำเร็จการศึกษา การศึกษาของผู้ช่วยพยาบาลก็ยึดหลักการ เช่นเดียวกับการศึกษาวิชาชีพพยาบาล ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การศึกษาภาคทฤษฎีจะเป็นความรู้เกี่ยวกับหลักวิชาต่าง ๆ ทั้งด้านความรู้ทั่วไปและวิชาเฉพาะวิชาชีพ ซึ่งการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นการเรียนในชั้นเรียน ส่วนการศึกษาภาคปฏิบัติเป็นการนำวิชาการต่าง ๆ ที่เรียนแล้วจากห้องเรียน มาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล ต่อผู้ป่วยในสภาพที่แท้จริง สถานที่ศึกษาภาคปฏิบัติที่ให้ผลดีที่สุดคือหอผู้ป่วย ซึ่งมีผู้ป่วยจริง¹ ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ จึงต้องปรึกษา ฝึกหัด และทำความเข้าใจเทคนิควิธีต่าง ๆ กัน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์จริง เพื่อที่จะสามารถให้การพยาบาลสนองตามความต้องการของผู้ป่วยได้ครบถ้วนและมีคุณภาพ ส่วนการเรียนการสอนจะเกิดประโยชน์ได้ก็เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน กล่าวได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้นักเรียน ประสบผลสำเร็จในด้านการศึกษาภาคปฏิบัติได้ก็คือ นักเรียนจะต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของงานที่ได้รับมอบหมาย และได้รับประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเพียงพอ

แนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติการพยาบาล

การวัดผลและการประเมินผล (Measurement and Evaluation) เป็นการศึกษาปฏิบัติ ที่ควรจะทำควบคู่กันไป เพราะต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน โรเบิร์ต แอล อีเบล (Robert L. Ebel) กล่าวว่า การวัดผลเป็นกระบวนการของการกำหนดตัวเลขให้แก่สิ่งของหรือบุคคล เพื่อชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของคุณสมบัติที่จะวัดสิ่งของหรือบุคคลนั้น ๆ²

1

World Health Organization, Guide for School of Nursing in India, (New Delhi : W.H.O. Regional Office of South -East Asia, 1966), pp. 103 - 104.

2

Robert L. Ebel, Measuring Education Achievement, (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice -Hall, 1965), pp. 454 - 455.

นอกจากนี้การวัดผลยังหมายถึงการ เปรียบเทียบคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการจะวัดกับมาตรฐาน บางอย่าง ในทางปฏิบัติเรามักจะเน้นผลการประเมินมากกว่าการวัด เพราะการประเมินผล มีความหมายกว้าง ลึกซึ้ง และได้ใจความมากกว่าการวัด การวัดเป็นแค่เพียงกระบวนการ เพื่อการประมาณค่าของปริมาณ การวัดในทางวิทยาศาสตร์ก็คือการนับหน่วย ซึ่งเป็นข้อตกลงกันโดยทั่วไปในทางปฏิบัติการวัดผล ต่างกับการประเมินผลตรงที่ว่า การวัดไม่ได้ตัดสินอะไร ทั้งสิ้น¹ เกรซ ฟิวาร์ (Grace Fivars) และคอรিস กอสเนล (Doris Gosnell) ได้อ้างข้อเขียนของ ลอเรตตา อี ไฮด์เกอร์เคน (Loretta E. Heidgerken) เกี่ยวกับเรื่องการวัดและการประเมินผลว่า การวัดเป็นการประมาณค่าในรูปของจำนวนที่แน่นอนและมีมาตรฐานสมบูรณ์ แต่การประเมินผลเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และการยืดหยุ่นของมาตรฐาน เพื่อสนับสนุนข้ออ้างนี้ เกรซ ฟิวาร์ และคอรিস กอสเนล ได้กล่าวถึงข้อเขียนของ วิลเลียม เจ มิเชลล์ (William J. Michells) และเอ็ม เรย์คาร์เนส (M. Ray Karnes) ๓ การวัดผลเป็นการแสดงให้เห็นถึงความถูกต้องของปริมาณ ซึ่งสามารถแสดงคุณสมบัติทางกายภาพให้เห็นได้ เช่น การวัดไม้กระดานวัดด้วยความยาว เป็นเมตรหรือแสดงผลการสอนที่ได้แก่ นักเรียน ด้วยคะแนนในการทดสอบ การประเมินผล มีความสมบูรณ์โดยธรรมชาติ และยังรวมถึงค่า ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการฝึกหัด การปรับตัว การประมาณค่าที่เป็นอัตนัย ซึ่งจะใช้ในรูปเทคนิคที่แน่นอน อย่างไรก็ตาม การวัดก็ยังเป็นตัวช่วยทำให้เกิดความแน่นอนในการประเมินผล²

¹ Clara Arndt, and Loucine M. Daderian Huckabay, Nursing Administration : Theory for Practice With a System Approach, (Saint Louis : C.V. Mosby Co., 1975), p. 143.

² Grace Fivars, and Doris Gosnell, Nursing Evaluation The Problem and Process, (New York : Mcmillan Co., 1966), p. 85.

การประเมินผลการศึกษาระดับปฏิบัติการพยาบาลของนักเรียนผู้ช่วยพยาบาล จำเป็นจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการประเมินไว้อย่างเด่นชัด เช่น ต้องการประเมินความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ ทักษะการปฏิบัติการพยาบาล การแต่งกายและการควบคุมอารมณ์ เป็นต้น ในการประเมินผล เช่นที่กล่าวมานี้ เกรส ฟิวาร์ (Grace Fivars) และดอริส กอสเนล (Doris Gosnell) เสนอแนะให้มีการเขียนพรรณนาการปฏิบัติการพยาบาลที่จำเป็นเพื่อใช้เป็นแนวสำหรับการประเมินผลดังนี้คือ การช่วยเหลือผู้ป่วยให้สามารถปรับตัว เมื่อมีความเจ็บป่วยหรือเมื่อต้องอยู่รับการรักษานในโรงพยาบาล การส่งเสริมความสุขสบายและสุขภาพอนามัย การช่วยเหลือในการบำบัดรักษา การจัดการ (Management) ในเรื่องต่าง ๆ แก่ผู้ป่วยโดยละเอียด รวมถึงบุคลิกของบุคลากรผู้ให้การพยาบาลและประสิทธิภาพในการให้บริการพยาบาลแก่ผู้ป่วยด้วย ¹

ในการประเมินผลปฏิบัติการพยาบาลของนักเรียนนี้ยังมีปัญหาหลายประการ เช่น ความเห็นของผู้ประเมินที่มีต่อพฤติกรรมแต่ละข้อที่เขียนกำหนดไว้ไม่ตรงกัน ทำให้คะแนนที่ได้ไม่ยุติธรรม ซึ่ง แมรี แอนน์ พาดัวโน (Mary Ann Paduano) มีความเห็นว่า สิ่งนี้อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คะแนนการศึกษาระดับปฏิบัติการพยาบาลกับภาคปฏิบัติไม่สัมพันธ์กันเสมอไป และกระบวนการประเมินผลภาคปฏิบัติไม่ได้ผลดีดังที่คาดหวัง เพราะการวัดพฤติกรรมของมนุษย์เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เนื่องจากมีปัจจัยอื่น ๆ เกี่ยวข้องอยู่ด้วย ²

เพื่อเป็นการลดปัญหาจากการประเมินผลการศึกษาระดับปฏิบัติให้น้อยลง คาร์ล เฮเยล (Carl Heyel) ได้เสนอกระบวนการในการประเมินผลการปฏิบัติงานไว้ 5 ประการ ดังนี้

¹ Ibid. p. 147 - 148.

² Mary Ann Paduano, "Evaluation in the Nursing Laboratory : An Honest Appraisal," Nursing Outlook, 22 (November, 1974) : 704.

1. กำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานให้ชัดเจน
2. ต้องมีการกำหนดแบบฟอร์มสำหรับประเมินให้เหมาะสมกับลักษณะงานและสิ่งที่จะประเมิน
3. กำหนดตัวผู้ประเมิน และฝึกอบรมผู้ทำหน้าที่ประเมินให้มีความรู้ความเข้าใจในนโยบาย วัตถุประสงค์ และเทคนิคการประเมินภาพแบบฟอร์มและลักษณะงานที่กำหนดมาตรฐานไว้
4. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผล
5. ทำการวิเคราะห์และนำผลการประเมินไปใช้ เช่น การนำเอาคะแนนที่ได้มาหาการระดับคะแนน แล้วคูณกับหน่วยการทำงานแต่ละอย่างแล้วบวกกันเพื่อตัดเกรด¹

ชนิดของการประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติ

การประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติอาจจำแนกออกเป็น การประเมินผลการศึกษาปฏิบัติที่ทำเป็นระยะและบ่อยครั้ง (Formative Evaluation) การประเมินผลชนิดนี้ทำเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขในการกระทำที่กำตังดำเนินการอยู่ และการประเมินผลอีกวิธีหนึ่งคือการประเมินผลในช่วงสุดท้ายของการปฏิบัติการณ์นั้น ๆ (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินขั้นสุดท้าย เมื่อการปฏิบัติงานสิ้นสุดลง เพื่อทราบผลรวบยอด ซึ่งการประเมินทั้งสองวิธีดังกล่าวนี้ ได้นำมาใช้ในการประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติของนักเรียนผู้ช่วยพยาบาลด้วย

จีน อี ชเวียร์ (Jean E. Schweer) และคริสติน เอ็ม เก็บบี้ (Kristine M. Gebbie) ได้เสนอขั้นตอนในการประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติไว้ว่า ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลไว้อย่างชัดเจน กำหนดประเภทของประสบการณ์ที่ผู้เรียนแต่ละระดับควรจะได้รับในระหว่างฝึกปฏิบัติงาน กำหนดวิธีการประเมินผลหรือเทคนิคการปฏิบัติให้

¹ Carl Heyel, Encyclopedia of Management, (New York : Reinhold Publishing Co., 1963), pp. 654 - 655.

เหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการปลูกฝังให้ผู้เรียน ซึ่งวิธีการประเมินผลนั้นจะต้องทำต่อเนื่องกัน เพื่อให้สามารถติดตามพัฒนาการของผู้เรียนได้ จึงควรกำหนดมาตรฐานไว้เป็นแนวทางสำหรับตัดสินพฤติกรรมและพัฒนาการของผู้เรียน โดยใช้การประเมินผลหลายวิธี เพื่อให้การตัดสินเป็นไปอย่างยุติธรรมและเชื่อถือได้ ดังนั้นการประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติ จึงเป็นกิจกรรมที่ต้องได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ครูประจำชั้น ผู้เรียน และผู้บริหารระดับต่าง ๆ ¹

ประโยชน์จากการประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติ มีดังนี้

1. การประเมินผลจะบอกให้นักเรียนได้ทราบถึงคุณภาพของการกระทำของเขา ดังนั้นการประเมินผล จึงเป็นเสมือนข้อมูลย้อนกลับที่จะช่วยให้นักเรียนรู้จักอ่อนและจุดเด่นของตนเอง
2. จะช่วยให้ผู้สอนได้ทราบว่า ควรจะเตรียมสอนให้มีความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งเพียงไร และควรจะใช้อุปกรณ์การสอนอย่างไร ความสำเร็จของนักเรียนขึ้นอยู่กับธรรมชาติและคุณภาพของผู้สอนอย่างมาก ซึ่งเป็นความจริงโดยไม่คำนึงถึงว่าจะใช้วิธีการสอนอย่างไร ผลที่ตามมาคือการประเมินผลจะบ่งชี้ถึงปัญหาในการสอนและวิธีการสอนด้วย
3. การประเมินผลจะสามารถช่วยบ่งชี้ถึงจุดอ่อนและจุดเด่นของวัตถุประสงค์ การศึกษาของหลักสูตร ตัวอย่างเช่น นักเรียนในโรงเรียนพยาบาล ก. ทำคะแนนได้สูงมากในการสอบขั้นทะเบียนประกอบโรคศิลป์ และประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานมากกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนพยาบาล ข. จะเป็นข้อบ่งชี้ให้เห็นชัดเจนว่า วัตถุประสงค์ทางการศึกษาของโรงเรียนพยาบาล ข. ควรจะได้มีการทบทวนหรือแก้ไขปรับปรุง

1

Jean E. Schweer, and Kristine M. Gebbie, Creative Teaching in Clinical Nursing, 3d ed. (Saint Louis : The C.V. Mosby Co., 1976), pp. 166 - 169.

4. การประเมินผลยังสามารถกระตุ้นให้ครูและนักเรียน มีการตื่นตัวในเรื่องของการเรียนการสอน เพราะเมื่อผู้สอนสามารถที่จะแยกแยะจุดอ่อน จุดเด่นของหลักสูตร และวิธีการสอน เพื่อให้เป็นสิ่งที่แก้ไขปัญหาและปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น, การประเมินผล จะสามารถนำไปถึงการทบทวนหลักสูตรและเนื้อหาวิชาอีกด้วย เมื่อการทดสอบได้สะท้อนให้เห็นว่าใครบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ก็ถือว่าการประเมินผลนั่นเอง ผลหรือข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับจุดอ่อนหรือจุดเด่นในการปฏิบัติการพยาบาล ก็จะถูกนำไปบอกให้ผู้เรียนทราบ ซึ่งเป็นการวางแผนงานที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้น นักเรียนจะสามารถปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นได้ ถ้าใครทราบว่าเขาควรจะเริ่มต้นที่จุดใด ¹

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปี ค.ศ. 1943 ลินดา เอ อิคแมน (Linda A. Eickman) ได้สร้างแบบประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียนพยาบาล ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนให้ค่า โดยได้ทำการสำรวจวิธีการประเมินผลแบบต่าง ๆ ที่ใช้ในโรงเรียนพยาบาลในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาถึงเทคนิคและมาตรฐานในการฝึกปฏิบัติงาน และได้ปรึกษาลอดจนสัมภาษณ์นักการศึกษาพยาบาล และผู้เชี่ยวชาญในวงการพยาบาลทั้งหลาย ถึงกระบวนการต่าง ๆ ในการประเมินผล และได้พบวาทะของกรรมการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับจิตใจระดับความจำ บุคลิกลักษณะส่วนตัวและอารมณ์ของผู้ประเมินในขณะที่ทำการประเมิน จากการศึกษาจากสิ่งที่จำเป็นต่อองค์ เช่น จากเนื้อหาวิชา บันทึกรายงานทางการพยาบาล และปรึกษามุคลากรผู้เกี่ยวข้องด้านการพยาบาล พอสรุปได้ว่า คุณสมบัติสำคัญที่จะต้องนำมาทำการประเมินมี 4 คุณลักษณะคือ การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการพยาบาล ความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือผู้อื่น ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีระเบียบวินัยและการ

1

Grace Fivars and Doris Gosnell, Nursing Evaluation : The Problem and Process, pp. 90 - 91.

มีวัฒนธรรมที่ดี แล้วให้นำแบบประเมินนี้ ไปทดลองใช้ในแผนกต่าง ๆ ในโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง โดยเลือกงานในแผนกที่มีการปฏิบัติกันเป็นประจำ จำนวน 4 แผนก แล้วนำมาจำแนกเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ ตามลำดับความสำคัญได้ 2 ถึง 5 พฤติกรรมย่อยในแต่ละพฤติกรรมนั้น และกำหนดคะแนนในการประเมิน ตั้งแต่ 0 -20 โดยใช้กลุ่มนักเรียนพยาบาลจำนวน 33 คน ทดลองฝึกปฏิบัติงานในแผนกทั้ง 4 ที่ได้เลือกไว้ แล้วกำหนดให้มีผู้ประเมินจำนวน 3 คน แล้วนำคะแนนที่ได้จากการประเมินมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้วิธีของสเปียร์แมน (Spearman Product Moment Method) ได้เท่ากับ .805 และได้ข้อสังเกตว่า การให้คะแนนควรให้ทันทีเมื่อมีการสังเกตพฤติกรรม โดยการสังเกตนั้นต้องทำอย่างละเอียดถี่ถ้วน ¹

ในปี ค.ศ. 1962 แมรี เชอร์นุชิน (Mary Chernushin) และเจมส์ แกลวิน (James Galvin) ได้สร้างแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของพยาบาลจิตเวช โดยกำหนดคุณลักษณะที่จะประเมิน 7 คุณลักษณะคือ ความเข้าใจในการให้การพยาบาล สัมพันธภาพระหว่างบุคคล การสอนและการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร สุขภาพและพัฒนาการทางวิชาชีพ รวมทั้งหมด 32 ข้อ เป็นแบบมาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ ผู้ใช้เกณฑ์การประเมินได้แก่ หัวหน้าตึก ผู้ตรวจการและแพทย์ประจำตึก และได้มีการอภิปรายระหว่างผู้ใช้เกณฑ์การประเมินกับผู้ถูกประเมิน เมื่อการทดลองใช้แบบประเมินได้สิ้นสุดลง และได้มีการนำแบบฟอร์มการประเมินชุดนี้มาใช้ในแผนกบริการพยาบาลของโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยโคโรราโด ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นแบบประเมินที่เชื่อถือได้ ²

¹ Linda A. Eikman, "Rating Student Practice Objectively," The American Journal of Nursing, 34 (March, 1943) : 263 - 273.

² Mary Chernushin, and James Galvin, "Evaluation that is Frankly Subjective," The American Journal of Nursing, 62 (February 1962) : 92-

ในปี ค.ศ. 1967 เฮเลน สปุสเทค โอชี (Helens Spustek O. Shee) ได้เสนอแนะวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล บัลติมอร์ โดยให้ศึกษาปรัชญาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาที่ต้องการประเมิน แล้ว นำมากำหนดเป็นคุณลักษณะที่ต้องการประเมินคือ การปฏิบัติการพยาบาลอย่างปลอดภัย มีความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างสภาพของผู้ป่วยกับการรักษาและการให้การพยาบาล และให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยอย่างมีสัมพันธภาพที่ดี แล้วนำคุณลักษณะทั้ง 3 มากำหนดพฤติกรรม และคัดเลือกพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด มาตั้งเป็นมาตรการสำหรับแต่ละพฤติกรรมและ ได้เพิ่มการประเมินพฤติกรรมและเชาว์ปัญญา เพื่อใช้ในการประเมินพฤติกรรมของการเป็น พยาบาลที่ดี ส่วนการพิจารณาเกรดนั้นให้เป็นที่พอใจ (Satisfaction) และยังไม่พอใจ (Unsatisfaction) การประเมินผลนี้พิจารณาตามการจดบันทึกรายละเอียดของผู้ประเมิน และการปรึกษากันระหว่างผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน จนเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย ซึ่งหลังจากการใช้แบบประเมินวิธีนี้ ได้มีการปรับปรุงมาตรการต่าง ๆ ของพฤติกรรมที่ต้องการให้ ชัดเจนขึ้น และขจัดพฤติกรรมที่ซ้ำซ้อนออก วิธีนี้เป็นวิธีการที่ดี มีเหตุผลและเป็นธรรมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการประเมินผลการศึกษาระดับปริญญาตรี¹

ในปี พ.ศ. 2520 จาดอง ชูโต ได้ทดลองสร้างเกณฑ์ประเมินผลการศึกษาระดับปริญญาตรีสำหรับนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล/ดำเนินการสร้าง โดยศึกษาวัตถุประสงค์ของการศึกษาระดับปริญญาตรีของคณะพยาบาลศาสตร์ และกำหนดคุณลักษณะ ที่ต้องการวัดขึ้น แล้วนำมาสร้างเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ กำหนดเกณฑ์ แล้วนำมาประเมินใน รูปของมาตราส่วนไคชา ไคชอรายการทั้งสิ้น 64 ข้อ นำไปทดลองใช้กับนักศึกษา พยาบาลอนุปริญญา จำนวน 46 คน มีผู้ร่วมประเมิน 3 คน ได้แก่ ครูพยาบาลประจำตึก หัวหน้าตึกและผู้ช่วยหัวหน้าตึก ทำการวิเคราะห์หาความเที่ยงของเกณฑ์ประเมินผล โดยวิธี ของฮอยท์ พบว่าความเที่ยงของเกณฑ์ประเมินผลมีค่าสูง ความเที่ยงของการประเมินค่า

¹ Helen Spustek, "A Guide to Evaluating of Clinical Performance," American Journal of Nursing, 67 (November 1967) : 1877 -1879.

ได้ค่าตั้งแต่ปานกลางจนถึงสูง และค่าความเที่ยงเฉลี่ยของผู้ตัดสิน 1 คนมีค่าตั้งแต่ค่าต่ำจนถึงสูง และพบว่าความตรงตามสภาพของเกณฑ์ประเมินผลมีค่าสูง ซึ่งผู้วิจัยได้ให้หลักไว้ว่าการที่จะให้เกณฑ์ประเมินผลการศึกษากฎปฏิบัติมีความตรงตามสภาพนั้น ผู้ใช้เกณฑ์การประเมินผลจะต้องอยู่ใกล้ชิดกับนักศึกษาตลอดเวลา เพื่อจะได้สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาได้อย่างละเอียดในทุกพฤติกรรม และทุกครั้งที่ได้สังเกตพฤติกรรมแล้วควรมีสมาคมบันทึก (Anecdotal Record) ของผู้สังเกตไว้ด้วย¹

ในปี พ.ศ. 2522 อธิษฐาน มงคลสถิตย์ ได้สร้างเกณฑ์ประเมินผลการศึกษากฎปฏิบัติของนักศึกษายาบาลระดับปริญญาตรี โดยกำหนดคุณลักษณะที่จะประเมิน 2 ด้าน คือความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลและความสามารถในการบริหารงานพยาบาลขั้นพื้นฐาน แบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนให้ค่า มีขอรายการทั้งสิ้น 83 ข้อ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 2, 3 และ 4 จำนวนทั้งสิ้น 100 คน ผู้ใช้เกณฑ์ประเมินได้แก่อาจารย์พยาบาล พยาบาลหัวหน้าตึก และพยาบาลประจำการ จำนวน 93 คน ได้ค่าความเที่ยงของเกณฑ์ประเมินผลทั้งฉบับมีค่าความเที่ยงสูง สำหรับค่าความเที่ยงของผู้ประเมิน 1 คน ค่าและค่าความเที่ยงของผู้ประเมินทั้งหมดปานกลาง ความตรงตามสภาพของเกณฑ์ประเมินผลเป็นไปในทางบวก และอยู่ในระดับค่า ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าสถาบันการศึกษายาบาล ควรจะได้มีการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบประเมินผลการศึกษากฎปฏิบัติของนักศึกษาตลอดจนมีการปรับปรุงแก้ไขข้อสอบสัมฤทธิ์ผลวิชาการพยาบาลต่าง ๆ ให้เป็นมาตรฐาน คือมีทั้งความเที่ยงและความตรง ทั้งนี้ เพื่อจะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถทำนายความสามารถของนักศึกษาทั้งด้านปฏิบัติการ

¹ จำลอง ชูโต, "การสร้างเกณฑ์ประเมินผลการศึกษากฎปฏิบัติของนักศึกษายาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัย-การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

พยาบาลและค่านิยมที่ผลิตทางการเรียนภาคทฤษฎีได้ตรงกับสภาพความเป็นจริง¹

จากรายงานการวิจัยของผู้วิจัยทั้ง 2 ท่าน จะเห็นได้ว่า สิ่งสำคัญในการประเมินผลการศึกษภาคปฏิบัติที่จะต้องคำนึงถึงนั้น นอกจากการมีแบบประเมินผลที่มีทั้งความเที่ยงและความตรงสูงแล้ว ระยะเวลาในการใช้เกณฑ์ประเมินผล จำเป็นต้องกำหนดให้มีระยะเวลานานพอที่ผู้ทำการประเมินจะสามารถสังเกตเห็นพฤติกรรมของผู้ถูกประเมินได้ครบถ้วนทุกพฤติกรรมที่ต้องการ และจำนวนผู้ทำการประเมินต้องมีจำนวนที่ไต่สัดส่วนหรือมีจำนวนใกล้เคียงกับผู้ถูกประเมินก็จะช่วยให้การประเมินผลการศึกษภาคปฏิบัตินั้น เป็นไปอย่างถูกต้องและเที่ยงธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ อธิษฐาน มงคลสถิตย์, "การสร้างเกณฑ์ประเมินผลการศึกษภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี." (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522)